

Denna period innebär dock också stora svårigheter för Beethoven: hörselproblemen leder till total dövhet och ökad social isolering, han lider av olika sjukdomar, han har emellanåt stora ekonomiska problem och kan inte få hushållet att fungera; han är alltid missnöjd med sitt tjänstefolk, som ständigt byts. 1815 avlider Beethovens bror Karl och detta leder till en mycket långvarig och omfattande konflikt med svägerskan Johanna om att bli ensam förmyndare för hennes son Karl, Beethovens brorson. Konflikterna kulminerar med ett antal rättegångar som blir mycket destruktiva också för Beethoven även om han så småningom erkänns som ensam förmyndare – efter att konflikten nått ända upp till kejsaren! Alla dessa faktorer gör Beethoven återkommande deprimerad och hans skaparförmåga avtar under dessa år, trots hans stora anseende som kompositör. Att konflikten kring förmyndarskapet avslutas (men inte problemen med brorsonen) bidrar till att frigöra hans skaparkrafter och han komponerar under sina sista år ytterligare ett stort antal mästerverk.

1820–22: *Pianosonaterna nr 30, 31 och 32* är komponerade med den frihet i form och innehåll som pekar fram mot - eller kanske rentav inleder romantiken inom musiken. Beethoven skriver under denna tid också pianomusik av kvantitativt mindre format, t.ex. *Elva bagateller op. 119 (konserten 27/8)*.

1822 utnämns Beethoven till ledamot av den svenska Kungliga Musikaliska Akademien, en utmärkelse som nog får anses hedra Akademien lika mycket som Beethoven.

1822–23: Komponerar ytterligare några av sina största verk: de monumentala *Diabellivariationerna* för piano, *Missa Solemnis* och det kanske mest kända av alla Beethovenverk, *symfoni nr 9*, uruppförd den 7 maj 1824 med en helt döv Beethoven som symbolisk dirigent; han fick vändas mot publiken för att han skulle kunna uppfatta ovationerna.

1824–26: *De sista stråkkvartetterna nr 12, 13, 14, 15, 16 och Grosse Fuge* utgör kulmen på (kanske inte enbart) Beethovens kammarmusikskapande.

1827: Beethoven dör den 26 mars 1827 i Wien efter en tids sjukdom. Vid begravningen tre dagar senare följs kistan av tiotusentals människor.

Allan Kanter

Kort kronologi över Beethoven

Sammanställd inför musikfestivalen *Beethovenvariationer* i Allhelgonakyrkan i augusti 2021

1770: Ludwig van Beethoven föds i Bonn, sannolikt den 16 december, som barn till Johann och Maria Magdalena van Beethoven. Av familjens sju barn överlever enbart ytterligare två, Ludwigs yngre bröder Karl och Johann.

1770-talet: Fadern, hovmusiker i Bonn, upptäcker tidigt sonens musikaliska begåvning och Ludwig börjar spela piano i 5-6 årsåldern. Den stränge, lynnige och efterhand alkoholiserade fadern driver på Ludwigs musikaliska utveckling och försöker med begränsad framgång påskynda sonens underbarnskarriär genom att presentera honom som några år yngre än han är.

1781: Ludwig (Beethoven i fortsättningen) börjar studera hos Musikdirektor Christian Gottlob Neefe i Bonn, som undervisar honom under de följande åren i bl. a. piano, orgel och komposition.

1782: Beethovens första publicerade komposition: *Nio variationer för piano över en marsch av Ernst Christoph Dressler*.

1783: Beethovens första anställning, som cembalist - vid 12 års ålder! - vid hovorkestern i Bonn. Får de följande åren ytterligare uppgifter i hovkapellet och hovorkestern, bl.a. som organist och altviolinist. Beethovens utveckling som pianist och kompositör uppmärksammas.

1787: På läraren Neefes initiativ beviljas Beethoven, ”detta unga geni”, en studieresa till Wien där han träffar Mozart, och Beethoven lär ha hört Mozart spela piano. Finns osäkra uppgifter om att Mozart uttalade sig profetiskt om Beethovens framtida skapande. Beethovens besök i Wien blir kortvarigt eftersom modern blir allvarligt sjuk. Beethoven återvänder till Bonn, där modern strax därefter dör och Beethoven får bland annat huvudansvaret för sina yngre bröder.

1790–92: Komponerar under de fortsatta åren i Bonn ett stort antal verk, däribland flera så kallade *Kejsarkantater*. Haydn fick vid en resa genom Bonn tillfälle att se och läsa igenom en av dessa och det bidrog till att Haydn antog Beethoven som elev.

1792: Beethoven flyttar till Wien som elev till Haydn och återvänder därefter aldrig till Bonn. Tycker dock inte Haydns undervisning ger honom något.

1795: De första opusnumrerade kompositionerna publiceras: *Tre pianotrior op. 1*. Har stora framgångar under följande år som kompositör och framför allt som pianist, inte minst bland Wiens aristokrati. Beethovens förmåga att improvisera väcker speciell uppmärksamhet och beundran.

Många av de tidiga mästerverken följer de närmaste åren: *två pianokonsert*, *tio pianosonater (däribland nr 8 "Pathétique")*, *två cellosonater*, *tre stråktrior (däribland op. 9:3 som framförs på konserten 26/8)*, *tre violinsonater*, *en pianokvintett*, *sex stråkkvartetter och septetten op.20 (konserten 29/8) mm!*

1800: *Symfoni nr 1 C-dur* uruppförs med framgång på en konsert den 2 april där bland annat också septetten står på programmet. Beethovens rykte som tonsättare etableras alltmer i Wien men sprids också utanför Österrike och Europa: det första framförandet av ett Beethovenverk i USA äger rum redan 1805.

1802: Beethoven tillbringar sommaren och hösten i Heiligenstadt utanför Wien och skriver där i oktober det sedermera så berömda "Heiligenstadt-testamentet", i vilket han beskriver sin uppgivenhet på grund av sin allt sämre hörsel. Enbart uppgiften att skapa musik håller kvar honom i livet. Brevet är adresserat till de båda bröderna men aldrig avsänt och framstår främst som ett budskap till hela mänskligheten. Trots brevets tragiska innehåll skapar Beethoven under detta år ljusa verk, som *symfoni nr 2* och *pianosonaten i Ess-dur op. 31:3 (konserten 27/8)*.

1803 - 08: Beethovens tonspråk utvecklas ytterligare från den klassicistiska traditionen till det alltmer personliga tonspråk som anses känneteckna hans andra kompositionsperiod, som ibland kallas "den heroiska". Han spränger den traditionella symfonins form och format med *symfoni nr 3 "Eroicasymfonin"*. Ursprungligen tillägnad Napoleon Bonaparte strök den frihetsälskande Beethoven i ilska denna dedikation när Napoleon utropade sig till kejsare 1804. Vid denna tid och under följande år komponeras också under ganska kort tid ett stort antal mästerverk som *pianokonserterna nr 3 och 4*, *"Kreutzeronaten" för violin och piano*, *pianosonater som "Waldsteinsonaten"* och

"Appassionata", *tre stråkkvartetter "Rasumovskijkvartetterna"*, *violinkonserten*, *en cellosonat* samt *symfonierna nr 4, 5 och 6 "Pastoralsymfonin"* med mera.

1805: Beethovens enda opera "*Fidelio*", som i sin ursprungsversion heter "*Leonore*", uruppförs strax efter att Napoleons arméer invaderat Wien. Operan blir ett misslyckande, bland annat därför att publiken vid premiären huvudsakligen består av franska officerare. En reviderad version av "*Fidelio*" framförs 1814 med större framgång.

1808: Den 22 december äger en berömd konsert rum i ett kylslaget Theater an der Wien, där Beethoven under en fyra timmar lång konsert bland annat uruppför pianokonsert nr 4 och symfonierna nr 5 och 6. Under de följande åren komponeras bl.a. *pianokonsert nr 5 "Kejsarkonserten"*, *stråkkvartetterna nr 10 "Harpkvartetten"* och *nr 11* samt *pianotrio nr 6 "Årkehertigtrion"*.

1812: Beethoven upplever en olycklig och tärande kärlek till en kvinna som han i brev beskriver som "den odödligt älskade". Detta år träffar Beethoven också Goethe, ett möte mellan två konstnärliga giganter. *Violinsonat nr 10 (konserten 26/8)* komponeras.

1813–15: Beethovens når den 8 december en av sista största framgångar när han dirigerar urupförandet av *symfoni nr 7* och "*bataljsymfonin Wellingtons seger*". Några månader senare uruppförs *symfoni nr 8*. Under Wienkongressen 1814-15 bekräftas Beethovens stora anseende och han betraktas som Europas främste tonsättare.

1815–20: Verken skrivna efter c:a 1815 kan anses tillhöra Beethovens tredje och sista kompositionsperiod även om en sådan indelning kan bli statisk; Beethovens kompositionssätt utvecklades kontinuerligt under större delen av hans liv. *Violoncellsonaterna op. 102:1 (konserten 26/8)* och *op.102:2* är exempel på hur Beethoven både genom verkens form och uttrycksmässiga gestaltning beträder nya och fram tills dess oprövade vägar, med *sångcykeln "An die ferne Geliebte" (konserten 29/8)* skapar han den första sångcykeln och med *pianosonaterna nr 28 och nr 29 "Hammarklaversonaten"* vidgar han ytterligare pianots uttrycksmöjligheter i en hittills helt okänd omfattning. Under denna tid skriver han också, delvis för brödfödans skull, ett stort antal *arrangemang av olika länders folksånger (konserten 29/8)*.